

Lichenologická exkurze po vápencových ostrůvcích mezi Ostružnou a Brannou

Lichenological field trip to calcareous outcrops between Ostružná and Branná

JOSEF P. HALDA

Univerzita Hradec Králové, Přírodovědecká fakulta, Katedra biologie,
Rokitanského 62, CZ-500 03 Hradec Králové; e-mail: halda@jjh.cz

Abstract: Lichen flora of calcareous outcrops between Ostružná and Branná villages (N Moravia, Czech Republic) was surveyed during a one-day field trip on 28 April 2018. Several species usually occurring in lower altitudes were found. Some calciphilous species, e.g. *Cladonia rangiformis*, *Collema cristatum*, *Diploschistes muscorum*, *Toninia candida* and *Verrucaria hochstetteri* were recorded.

Keywords: calciphilous species, lichens, northern Moravia, Rychlebské hory Mts.

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012, Liška & Palice 2010

Za pěkného slunečného dne se v sobotu 28. dubna 2018 uskutečnila floristická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS po jižní části vápencového pásma na pomezí Rychlebských hor a Hrubého Jeseníku. Vycházku vedli M. Zmrhalová a J. P. Halda. Na skalkách byly ověřeny starší publikované výzkumy z 60. let 20. století (Vězda 1961). Trasa exkurze byla naplánována z Ostružné do přírodní rezervace Stráž-Skalka.

Část zvaná Skalka představuje převážně odlesněný hřbítek s výchozy vápencových skalek, kde se v minulosti lámal vápenec. Na vápencových skalkách byly zjištěny některé dříve uváděné lišejníky (*Acarospora macrospora*, *Aspicilia calcarea*, *A. contorta*, *Caloplaca cirrochroa*, *C. stillicidiorum*, *Candelariella vitellina*, *Collema cristatum*, *Dermatocarpon miniatum*, *Diploschistes muscorum*, *Lecanora dispersa*, *L. saxicola*, *L. semipallida*, *Lecidea carpathica*, *Mycobilimbia sabuletorum*, *Peltigera rufescens*, *Physcia caesia*, *Phaeophyscia orbicularis*, *Protoblastenia rupestris*, *Sarcogyne regularis*, *Verrucaria hochstetteri*, *V. muralis* a *V. nigrescens*).

Na listnácích – javor klen (*Acer pseudoplatanus*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), buk lesní (*Fagus sylvatica*) a bez černý (*Sambucus nigra*) – podél cesty z Ostružné k rezervaci byly hojné epifytické druhy *Anisomeridium polypori*, *Arthonia spadicea*, *Coenogonium pineti*, *Evernia prunastri*, *Hypogymnia physodes*, *H. tubulosa*, *Lecania cyrtella*, *Lecanora pulicaris*, *Micarea micrococca*, *Parmelia sulcata*, *Physcia adscendens*, *P. tenella*, *Pseudevernia furfuracea* a *Xanthoria parietina*.

Druhá část rezervace se nachází západně od vrcholu Stráže. Je známá výskytem orchideje prstnatce bezového (*Dactylorhiza sambucina*). Lišejníky v této části rostou jen na drobných silikátových kamenech na kupách vzniklých sběrem z původních pastvin a polí. Na kamenech rostou jen běžné druhy *Lecanora polytropa*, *Lecidea fuscoatra* a *L. lithophila*.

Obr. 1. Lavička v Ostružné porostlá terčovkou bublinatou (*Hypogymnia physodes*). – Obr. 2. Dutohlávka *Cladonia rangiformis* na skalkách nad Ostružnou. – Obr. 3. Huspeník *Collema cristatum*, hojný vápencový lišejník na osluněných skalkách.– Foto J. P. Halda

Trasa exkurze pokračovala mimo rezervaci podél potoka směrem k silnici. Kleny hojně porůstaly výše uvedené epifytické lišejníky a balvany v korytě skalní druhy *Bacidina inundata*, *Baeomyces rufus*, *Trapelia coarctata* a *Porpidia crustulata*. Cesta pokračovala smrkovým lesem až k silnici, kde už další druhy lišejníků sbírány nebyly.

Všechny jmenované skalní lišejníky a dutohlávky a hávnatky na humusu v blízkosti skalek jsou běžné ve vápencových oblastech v celé České republice. V Hrubém Jeseníku je však kvůli převažujícímu kyselému podloží jejich výskyt omezen jen na několik lokalit.

Mezi zjištěnými epifytickými druhy také nejsou žádné příslušející mezi ohrožené. Na trase během exkurze jsme neobjevili staré soliterní dřeviny nebo fragmenty starých porostů, kde by takové lišejníky mohly přežívat.

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Liška J. & Palice Z. (2010): Červený seznam lišejníků České republiky (verze 1.1). – Příroda 29: 3–66.
- Vězda A. (1961): Třetí příspěvek k rozšíření lišejníků v Jeseníku. [Ad lichenographiam Sudetorum orientaliū additamentum III.]. – Přírodovědecký časopis slezský 22: 447–458.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavil J. P. Halda)

Seznam lokalit

1. Ostružná (distr. Jeseník): PR Stráž-Skalka, část Skalka, 750–800 m n. m. (50°11'09,2"N, 17°02'35,3"E)
2. Ostružná (distr. Jeseník): PR Stráž-Skalka, část Skalka, 730–800 m n. m. (50°10'58,2"N, 17°02'20,7"E)
3. Ostružná (distr. Jeseník): PR Stráž-Skalka, část Stráž, 730–800 m n. m. (50°11'04,1"N, 17°02'06,6"E)
4. Ostružná (distr. Jeseník): PR Stráž-Skalka, část Stráž, 730–800 m n. m. (50°11'03,4"N, 17°01'59,8"E)

lišejníky

Acarospora macrospora: 1, 2; *Anisomeridium polypori*: 1, 2; *Arthonia spadicea*: 1, 2; *Aspicilia calcarea*: 1, 2; *A. contorta*: 1, 2;

Bacidina inundata: 4; *Baeomyces rufus*: 4;

Caloplaca cirrochroa: 1, 2; *C. stillicidiorum*: 1, 2; *Candelariella vitellina*: 1, 2; *Cladonia rangiformis*: 2; *Coenogonium pineti*: 3; *Collema cristatum*: 1, 2;

Dermatocarpon miniatum: 1, 2; *Diploschistes muscorum*: 1, 2;

Evernia prunastri: 1, 2;

Hypogymnia physodes: 1, 2; *H. tubulosa*: 1, 2;

Lecania cyrtella: 1, 2; *Lecanora dispersa*: 1, 2; *L. polytropa*: 3; *L. pulicaris*: 1, 2; *L. saxicola*: 1, 2; *L. semipallida*: 1, 2; *Lecidea carpathica*: 1, 2; *L. fuscoatra*: 3; *L. lithophila*: 3;

Micarea micrococca: 1, 2; *Mycobilimbia sabuletorum*: 1, 2;

Parmelia sulcata: 1, 2; *Peltigera rufescens*: 1, 2; *Phaeophyscia orbicularis*: 1, 2; *Physcia adscendens*: 1, 2; *P. caesia*: 1, 2; *P. tenella*: 1, 2; *Porpidia crustulata*: 4; *Protoblastenia rupestris*: 1, 2; *Pseudevernia furfuracea*: 1, 2;

Sarcogyne regularis: 1, 2;

Toninia candida: 2; *Trapelia coarctata*: 4;

Verrucaria hochstetteri: 1, 2; *V. muralis*: 1, 2; *V. nigrescens*: 1, 2;

Xanthoria parietina: 1, 2.